

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ จะกล่าวถึง บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู สมรรถภาพของครู งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพและภูมิหลังของครู

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู

ในเรื่อง บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูได้มีผู้กล่าวถึงไว้มากมาย ดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2526: 11) กล่าวว่า "สังคมคาดหวังครูและได้กำหนดจุดหมายหลักให้แก่อาชีพครูสูงส่ง กล่าวคือ ใฝ่พัฒนาคน พัฒนาความรู้ พัฒนาความคิด พัฒนานิสัย ตลอดจนพัฒนาจริยธรรมให้แก่ผู้เป็นลูกหลานของเราทั่วประเทศ"

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2526: 44) กล่าวว่า "ในทรรศนะทางวิชาการถือว่าครูคือผู้กล่อมเกล่า ผู้พัฒนาคน ผู้นำความคิดและความเปลี่ยนแปลงในชุมชน"

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2527: 10)

บทบาทหน้าที่ของครูสำหรับอนาคตเป็นบทบาทที่ซับซ้อน มิใช่เป็นเพียงผู้สอนและถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ หากต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด และการแก้ปัญหา เป็นแบบอย่างของความสามารถพัฒนาปรับปรุงตนเอง กับความเปลี่ยนแปลง และสภาพการณ์ต่าง ๆ มีโลกทรรศน์กว้าง มีความยืดหยุ่น คล่องตัว ทันสมัยและมีคุณธรรมจรรยาที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู และการพัฒนาประเทศ

เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2522: 2-9) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของครูในยุคใหม่ไว้ 8 ประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สังคมไทยยุคใหม่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังจะเป็นพิษ เป็นอันตรายต่อชีวิตของคนในสังคม ครูยุคใหม่ควรจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วนำมาสั่งสอนให้นักเรียนได้ทราบ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ

2. สังคมไทยยุคใหม่มีประชากรมากเกินไป หรือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ครูยุคใหม่ควรต้องศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ในสังคม แล้วนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนได้ทราบ เพื่อให้นักเรียนต้องเป็นเหยื่อปัญหาของสังคม

3. สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัญหาทำให้สุขภาพทั้งกายและใจของคนไม่แข็งแรงหรือสั่นไหวเท่าที่ควร ครูยุคใหม่ควรจะเป็นผู้สามารถสร้างเสริมสุขภาพและใจของตนเอง เสียก่อนแล้วครูจึงจะสามารถแนะนำทางกายภาพและอนามัยและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจหรืออารมณ์ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

4. สังคมไทยยุคใหม่มีสภาพที่นิยมหลงใหลในวัตถุธรรมมากกว่าคุณธรรม ครูยุคใหม่ควรศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประเพณีของไทย เพื่อที่จะปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความนิยมชมชอบซึ่งในวัฒนธรรมประเพณีไทย

5. ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา พลเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรม มีฐานะไม่มั่นคง ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของประเทศ ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับการรักษาอาชีพและปลูกฝังให้ทุกคน มีระเบียบวินัย รอบคอบประหยัดและรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์เต็มที่

6. ลักษณะการเมืองของไทย มีผลทำให้สังคมยุคใหม่มีการโฆษณาชวนเชื่อ ลัทธิการเมือง การแบ่งพรรคแบ่งพวก ครูยุคใหม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับลัทธิการเมืองและระบบการปกครองแบบต่าง ๆ และครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความเป็นประชาธิปไตย สอนให้นักเรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน

7. ในสภาพสังคมปัจจุบัน เด็กไทยสามารถหาความรู้ได้กว้างขวางจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ทำให้เด็กได้รับรู้ถึงความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม ครูจะต้องฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาในสาเหตุต่าง ๆ ในสังคม นั่นคือเป็นวิธีการเรียนรู้มากกว่าการบอกหรือถ่ายทอดความรู้ที่ตายตัวให้กับนักเรียน

8. สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครูจะต้องรู้จักนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้มาใช้ให้เหมาะสมและมีคุณค่าทาง

การศึกษา

สุจริต เพียรชอบ (2522: 21-57) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนาประเทศในต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงขึ้น มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการต่าง ๆ โดยครูพยายามจัดหาเนื้อหาอื่น ๆ ตลอดจนเอกสารที่น่าสนใจมาประกอบการสอน นอกจากนี้ครูควรพยายามฝึกให้นักเรียนมีทักษะและมีนิสัยในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. จัดสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนรู้จักคิด มีเหตุผล จะพูด จะทำหรือคิดอะไรมักจะใช้วิจารณญาณ ประกมด้วยเสมอ ในการสอนครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็นให้มาก ๆ และครูปลุกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง
3. ปลุกฝังลักษณะนิสัยสำคัญ ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เช่น ความตรงต่อเวลา ความขยันหมั่นเพียร มานะอดทน ความรักงาน โดยตัวครูเองเป็นตัวอย่างที่ดี
4. ปลุกฝังค่านิยมและมโนทัศน์ที่ถูกต้องให้กับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยสอดแทรกไปในบทเรียนหรือหยิบยกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นเครื่องมือในการปลุกฝังค่านิยมให้กับเด็ก
5. ปลุกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยให้กับนักเรียน โดยตัวครูเองต้องกระทำเป็นตัวอย่าง ดังเช่น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน การให้นักเรียนเลือกตั้งหัวหน้าชั้น หรือกรรมการชั้น การสอนโดยวิธีแบ่งกลุ่มย่อย การจัดสภานักเรียนขึ้นในโรงเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ
6. จัดการศึกษาให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การจัดชั้นเรียนสำหรับผู้ใหญ่ในตอนเย็น การจัดสอนวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น
7. ปลุกฝังให้นักเรียนมีทักษะและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพต่าง ๆ โดยพยายามสอดแทรกความรู้ ความคิดทางค่านวิชาชีพเข้าไปในบทเรียนต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา
8. ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับนักเรียนหรือเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพชีวิตของคนไทย

9. ครูควรจะศึกษาชุมชนที่ตนเข้าไปอยู่ให้เข้าใจถ่องแท้ และเมื่อพบว่า สิ่งใดควรจะได้รับการพัฒนาก็ควรหาทางช่วยเหลือให้ชุมชนนั้นมีความเจริญขึ้น

10. ช่วยแก้ปัญหาชุมชน เมื่อพบว่าชุมชนนั้นมีปัญหา ครูควรหาทางแก้ไข ปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้น

11. ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนการสงวนทรัพยากรธรรมชาติ

12. ขำรงความมั่นคงของประเทศ ครูควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและประชาชน หาโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อเป็นการพัฒนาคนและเสริมสร้างควมมั่นคงให้แก่ประเทศ

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518: 141-144) ได้กำหนดบทบาทของครูไว้ว่า ครูควรมีลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู

2. มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะหรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ

3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยา อันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน

4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสถ์ ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงนำ มาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

6. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง เคารพกฎของสังคม มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย

7. สนใจศึกษาธรรมชาติและ ความแตกต่างในทวีศิมย์แต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์

8. พยายามค้นคว้าหาความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนแต่ละคนเพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำ เลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม
9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดีไปในคุณธรรม จริยธรรมและเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ
10. มีความรู้และความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี
11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามในโอกาสอันเหมาะสม
12. รักษาคุณธรรมและถ้อยคำที่ดีเพื่อความ เป็นธรรมของสังคมด้วยปัญญาและสติ ตามกระบวนการที่ถูกต้องของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและลัทธิแห่งกฎหมาย
13. เข้มใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นอกจากนี้ ครูสภายังได้กำหนดจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 เพื่อให้นักครูยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของความเป็นครู อันถือได้ว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูส่วนหนึ่งด้วยคือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2529: 28)

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ผู้หมิ่นศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศ เวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้เสื่อมเสียว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใดๆ อันอาจทำให้เสื่อม เสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นบังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและบิดเบ่งอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต เป็นภัยต่อมนุษยชาติ
7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา
10. รักษาความสามัคคีระหว่างครู และช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

สำหรับงานในหน้าที่ของครูประถมศึกษาโดยเฉพาะนั้น โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู (2525: 13-14) ได้กำหนดขอบเขตงานที่ครูประถมศึกษาจะต้องปฏิบัติ 6 ด้าน คือ

1. งานสอน งานสอนมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการสอนที่มีความพร้อมในด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน หลักสูตรประถมศึกษา หลักการสอนทั่วไป รวมถึงการมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนี้ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเฉพาะกลุ่มนั้นอย่างลึกซึ้ง มีทักษะในการใช้หลักสูตร การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การวัดและประเมินผลและมีโอกาสได้ปฏิบัติการจริงในการสังเกตการสอนและฝึกสอน

2. งานกิจการนักเรียน งานกิจการนักเรียนมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการดำเนินงานบริการด้านสุขภาพและสวัสดิภาพ ด้านการปกครองนักเรียน และงานส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนโดยประสานงานกับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานได้

3. งานแนะแนว งานแนะแนวมีขอบข่ายครอบคลุมถึงจิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว การดำเนินงานในด้านการเตรียมและจัดกระทำข้อมูลให้เป็นระบบที่ดีเพื่อการแนะแนว และในด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวต่าง ๆ บริการแก่นักเรียน

4. งานธุรการ งานธุรการมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานธุรการทั่วไป (สารบรรณ การเงิน ระเบียบข้าราชการครู) งานธุรการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน (บัญชีเรียกชื่อ ทะเบียนนักเรียน สมุดประจำตัวนักเรียน ฯลฯ) และการปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา (การใช้หลักสูตร การวัดและประเมินผล ฯลฯ)

5. งานพัฒนาสังคม งานพัฒนาสังคมมีขอบข่ายครอบคลุมถึงงานวิเคราะห์ชุมชน ศึกษาปัญหาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานพัฒนาโรงเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ

6. งานพัฒนาตน งานพัฒนาตนมีขอบข่ายครอบคลุมถึงงานเสริมสร้างการพัฒนาทางบุคลิกภาพของตัวครูเอง ให้มีชีวิตที่มีคุณภาพและเป็นครูที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าขอบเขตงานของครูประถมศึกษาทั้ง 6 ด้าน ดังกล่าวนั้น ครอบคลุมถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูทั้งหมด ทั้งนี้ใ้กล่าวมาข้างต้น จะมีเพิ่มเติมสำหรับครูประถมศึกษาโดยเฉพาะก็คือ งานกิจการนักเรียนและงานธุรการ ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำขอบเขตงานของครูประถมศึกษาทั้ง 6 ด้าน มาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาในครั้งนี

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูในต่างประเทศนั้น เอิร์ล วี พูลลิแอส และ เจมส์ ดี ยิง (Earl V. Pullias and James D. Young) (อ้างถึงใน ชุกติมา สัจจานันท์ 2527: 12-17) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูไว้ในหนังสือ "A Teacher is Many Things" รวม 14 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ครูคือผู้นำทาง หมายถึง ครูจะต้องรู้ขอบเขตเนื้อหาในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี รู้ความสามารถ ความสนใจ 癖ค่น 癖คอยของนักเรียนแต่ละคน เพื่อเป็นข้อมูลในการนำทางการสอนใ้ถูกต้อง

2. ครูคือครู หมายถึง ครูจะต้องทำให้นักเรียนใ้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่เขาใ้เรียน โดยผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมด้วยกันทั้งสองฝ่าย โดยวิธีการ เช่น ใ้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและพร้อมที่จะเรียน มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกับครู ใ้วิธีการสอนที่เหมะสมกับความสามารถและระดับสติปัญญาของผู้เรียน และเชื่อมโยงเรื่องใหม่ ๆ ใ้สัมพันธ์กับเรื่องใ้ผู้เรียนเรียนรู้แล้ว ฯลฯ

3. ครูคือผู้เชื่อมโยงระหว่างคนต่างวัยและต่างยุค หมายถึงครูจะต้องเป็นผู้เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันได้

4. ครูคือตัวอย่าง หมายถึง ครูจะต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์

5. ครูคือผู้แสวงหาความรู้ หมายถึง ครูจะต้องแสวงหาความรู้ตลอดเวลา

6. ครูเป็นที่ปรึกษา หมายถึง ครูจะต้องเข้าใจและช่วยแก้ปัญหาของนักเรียน

7. ครูคือผู้สร้าง หมายถึง ครูเป็นทั้งผู้สร้างและผู้กระตุ้นให้เกิดการสร้าง

สรรค์ในตัวนักเรียน

8. ครูคือผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้รู้มาก สุขุมรอบคอบ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง

9. ครูผู้ให้ความจริงใจ หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างไกล จะต้องรู้จักกระตุ้นจินตนาการแก่ตนเอง จากแหล่งต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะดนตรี วรรณคดี

10. ครูคือผู้ทำงานประจำวัน หมายถึง ครูจะต้องยอมรับงานประจำวันและหาวิธีที่จะสร้างประสิทธิภาพและความเจริญงอกงามให้แก่งาน

11. ครูคือผู้สร้างทัศนคติใหม่ หมายถึง ครูจะต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนแต่ละคนในทัศนคติ ลักษณะนิสัย เพื่อหาทางเสริมสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียน

12. ครูคือนักเล่านิทานและนักแสดง หมายถึง ครูจะต้องรู้เทคนิคการเล่านิทานที่ดี เป็นนักแสดงที่ดี เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากเรียนรู้

13. ครูคือผู้เผชิญความจริง หมายถึง ครูต้องยอมรับความจริงเกี่ยวกับตัวครูและนักเรียนที่ครูสอน และหาทางแก้ไขข้อบกพร่อง

14. ครูคือผู้ทดสอบ หมายถึง ครูจะต้องทำการทดสอบผู้เรียนอย่างยุติธรรม มีมาตรฐานที่เหมาะสม จึงจะทราบข้อดีและข้อบกพร่องของผู้เรียนได้ถูกต้องที่สุด

จอห์นสัน (Johnson 1964: 282-289) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามแนวปรัชญาตะวันตก พอสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทในการเป็นผู้นำ หมายถึง ครูจะต้องศึกษาเด็ก รู้จักเด็กเป็นอย่างดี จึงจะสามารถนำเด็กไปในทางที่ถูกต้องได้

2. บทบาทในการเป็นที่ปรึกษา หมายถึง ครูจะต้องรู้ปัญหาและช่วยแก้ปัญหาให้แก้ได้
3. บทบาทในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน
4. บทบาทในการเป็นมิตร หมายถึง ครูต้องช่วยเหลือเด็กเป็นมิตรกับเด็ก
5. บทบาทในการวางจุดหมาย หมายถึง ครูต้องช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครองในการตั้งจุดหมายในการเรียนของเด็ก ช่วยนักเรียนวางแผนการเรียน
6. บทบาทในการวัดผล หมายถึง ครูต้องทำการวัดผลงานของนักเรียน ส่งเสริมให้เด็กรู้จักวัดผลงาน ความก้าวหน้าของตนเอง
7. บทบาทในการกระตุ้น ให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม หมายถึง ครูต้องจัดสถานการณ์ในห้องเรียนเพื่อทำให้เด็กรู้จักสังคม ใช้ชุมชนเป็นแหล่งวิทยากร กระตุ้นให้เด็กรู้จักวิจารณ์สังคม

จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของครูไทยและของต่างประเทศนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพียงแต่ของไทยเน้นในเรื่อง ครูจะต้องเป็นผู้นำในสังคม สนใจปัญหาของสังคมด้วย นอกเหนือจากหน้าที่สอนและอบรมนักเรียน ส่วนของต่างประเทศจะเน้นในเรื่องการสอน และให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนมาก

สมรรถภาพของครู

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูแล้ว จะเห็นได้ว่างานครูนั้นเป็นงานที่ยากยิ่ง เพราะครูมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหลายด้าน ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมต่อนักเรียน และสังคม ผู้ที่เป็นครูจึงจำเป็นต้องมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูให้ได้ดีที่สุด "ถ้าครูขาดสมรรถภาพก็ยากที่จะแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนได้อย่างสมบูรณ์" (ดวงคำ ชูระคำ 2524: 8)

ความหมายเกี่ยวกับสมรรถภาพของครู

ฆมพันธ์ ฤกษ์พร ณ อุษยา (2519: 10) ได้ให้ความหมายสมรรถภาพของครูว่า หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ครูพึงมีในการช่วยให้เด็กเรียนมีการพัฒนาทั้งทางสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย

นอร์แมน อาร์ คอกซ์ (Norman R. Dool 1973: 194) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพของครูไว้คล้ายคลึงกับ ชมพันธ์ ว่า หมายถึง เจตคติ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมของครูที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของงานของนักเรียนทั้งในค่านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

กมล สุขประเสริฐ และคณะ (2523: 3) ได้ให้ความหมายสมรรถวิสัย (Competency) หมายถึง คุณสมบัตินี้เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และอุปนิสัย หรือบุคลิกลักษณะ ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสามารถในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงปรารถนาได้

แอนเดอร์สัน (Anderson 1972: 10, อ้างถึงใน สุพจน์ ทุภัก 2520: 21) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพของครูว่า หมายถึง พฤติกรรมของครูที่เราจะสังเกตเห็นได้ และพฤติกรรมนี้จะมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในทางบวก เช่น สมรรถภาพในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ในการใช้คำถามได้หลายแบบ ในการใช้เทคนิคการถาม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สมรรถภาพของครู หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของครู ซึ่งครูแสดงออกมาและจะมีผลทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย

สาโรช บัวศรี (2515: 13-15) ได้กล่าวถึงมาตรการพื้นฐานที่ควรคำนึงในการเป็นครูไว้ คือ พยายามชวนหาความรู้ทั้งทางค่านทฤษฎีและค่านปฏิบัติ พยายามชวนหาทำให้เกิดมีคุณธรรม ศีลธรรมและวัฒนธรรมขึ้นในใจ พยายามชวนหาสร้างสมรรถภาพในการเป็นครู ซึ่งได้แก่

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้จิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก ใช้วิธีสอน วิธีการวัดผลที่เหมาะสม เป็นต้น
2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำและอบรม สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบิดา มารดา และผู้ปกครอง เป็นต้น

3. สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักความสำคัญของกิจกรรมร่วมหลักสูตรในการเรียนการสอน เป็นต้น
4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชนโดยรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับการเป็นครู ช่วยเหลือปรับปรุงชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เป็นต้น
5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้เป็นครู เป็นต้น

จรรยาบรรณ (2521: 3-5) กล่าวถึงครูที่มีสมรรถภาพสูง ควรจะมีลักษณะต่อไปนี้

ลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristics) ครูที่มีสมรรถภาพสูง ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
2. มีศีลธรรม สุขภาพ มีความกล้าปราณีต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป
3. อุทิศเวลาทำงานสอนและนักเรียนอย่างแท้จริง
4. สุขุม รอบคอบ ควบคุมจิตใจและความประพฤติได้ทุกโอกาส
5. ไม่ดื่มของมึนเมาและเล่นการพนัน
6. มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ
7. สามารถเป็นผู้นำของท้องถิ่น
8. ซอซนและสนใจวิชาที่ตนสอน และมีความภูมิใจในความเป็นครู
9. มีความเชื่อในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย
10. จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ความสามารถในความรู้ทั่วไป (Competencies in General Education)
ครูที่มีสมรรถภาพสูงควรจะมีความรู้ ฐักร่าง ฐักราก ไม่ใช่วุ้เฉพาะวิชาที่สอน ควรเป็นผู้สนใจในภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน ตลอดจนสนใจศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อจะเป็นผู้รณฐั

ความสามารถในวิชาที่สอน (Competencies in Academic Area) เป็นที่ยอมรับต่อไปแล้วว่า ถ้าครูไม่มีความรู้ในเนื้อหาที่สอนย่อมสอนไม่ได้ ดังนั้นครูที่จะสอนวิชาใดควรจะมีความรู้ในเนื้อหาวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการแสวงหาความรู้ของวิชานั้น ๆ และรู้จากแหล่งที่จะได้แสวงหาความรู้ หลักฐานข้ออ้างอิงในวิชาของตนเป็นอย่างดี

ความสามารถในการสอน (Competencies in Professional Education) ครูที่มีสมรรถภาพสูง ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. เตรียมการสอนเป็น และต้องเตรียมการสอนทุกครั้ง
2. เข้าใจมุ่งหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายของวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
3. สามารถใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีอย่างเหมาะสมกับกาลและโอกาส
4. สามารถเลือกผลิตอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและรู้จักบำรุงรักษาอุปกรณ์นั้น ๆ
5. มีความเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนเป็นอย่างดี
6. มีความสามารถในการเป็นผู้นำในชั้นเรียน
7. มีความเข้าใจในความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน
8. มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
9. มีความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตรและตำราเรียน
10. มีความสามารถในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

กนก ไพบัว (2524: 55-57) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติสำหรับครู สรุปได้ดังนี้

1. มีความรู้ในเรื่องที่จะสอน
2. รวบรวมสะสมความรู้ต่าง ๆ
3. ทันท่วงทีเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ
4. รู้จักพัฒนาความสามารถในการทำงานของตนเองจากคำติชมหรือคำวิจารณ์ของผู้อื่น
5. ต้องมีความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดชีวิตของเรา

6. เป็นผู้ส่ง เสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในหมู่ผู้เรียน
7. รู้ว่าผู้เรียนต้องการอะไร
8. รู้ว่าผู้เรียนมีความสนใจอะไร
9. เป็นผู้ส่ง เสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้
10. เป็นผู้มีความสามารถทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยตัวของนักเรียนเอง
11. มีการวางแผนการเรียนการสอนไว้เป็นอย่างดี
12. มีความเมตตากรุณา
13. มีปรัชญาการศึกษา
14. รู้วิธีการเรียนที่ดีและเรียนอย่างจริงจัง
15. มีความต้องการที่จะสอนอย่างจริงจัง
16. ตระหนักอยู่เสมอว่ายังมีใครที่สมบูรณ์หรือดีพร้อมไปหมด

สุรินทร์ สรสิริ (2515: 3-8) ให้ความเห็นเกี่ยวกับครูที่ดีว่าจะต้องมีคุณลักษณะที่ดีหลายประการคือ

1. คุณลักษณะ ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ คุณลักษณะภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย ซึ่งทำให้เกิดบุคลิกภาพที่ดี ช่วยปกครองนักเรียนได้ดี คุณลักษณะภายใน ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง วาจาคือ การรู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม
2. การจัดชั้นหรือการจัดห้องเรียน ครูที่ดีจะต้องมีศิลปะที่จะจัดห้องเรียนให้ถูกต้องกับหลักวิชาการศึกษา เช่น การจัดโต๊ะม้านั่ง การติดอุปกรณ์การสอน จัดห้องได้ถูกสุขลักษณะ รู้จักใช้อุปกรณ์การสอนให้เกิดประโยชน์
3. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูที่ดีต้องรู้จักนำจิตวิทยาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ครูที่ดีก็ยกย่องรักเคารพ เกรงกลัวและมองเห็นครูเป็นที่พึ่งและเป็นคนให้ความช่วยเหลือทางใจได้
4. การสอน ครูที่ดีจะต้องมีความรู้และมีวิธีสอนที่ดีด้วย ครูที่ดีต้องมีการเตรียมการสอน ทำโครงการสอนไว้ล่วงหน้า เป็นระยะทั้งระยะสั้นและระยะยาว การสอนต้องสอนตามหลักสูตรและประมวลการสอน ต้องมีความรู้ดีในเรื่องที่สอน

5. เจตคติที่มีต่ออาชีพครู ครูที่จะต้องมีการร่ำเรียนมาอย่างหนักและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู ซึ่งครูสภาอันเป็นสถาบันของครูวางระเบียบไว้ ครูที่คัดค้านหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ ทำคนให้เป็นพหูสูต

6. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ครูที่คัดค้านหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของเด็ก เมื่ออยู่ที่บ้าน และช่วยกันทำงานเพื่อการศึกษาของเด็กและความเจริญรุ่งเรืองของโรงเรียน และคิดเสมอว่าโรงเรียนที่ย่อมทำให้ชุมชนชนดี และชุมชนชนดีย่อมทำให้โรงเรียนดี

ส่วนสมรรถภาพของครูประถมศึกษาโดยเฉพาะนั้น โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู รายงานการวิจัยคณะที่ 2 (2523: 245-264) ซึ่งทำการวิจัย เรื่อง "การศึกษาหาสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาที่ทองการ" ซึ่งเป็นการวิจัยที่กำหนดสมรรถวิสัยของครูจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ทำมา รายงานการวิจัย และการตัดสินของคณะผู้วิจัย อันประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์จากวิทยาลัยครู นักการศึกษา นักจิตวิทยา นักประเมินผล และนักวิจัย สรุปสมรรถภาพหรือสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษา จากทุกภาคภูมิศาสตร์ของประเทศไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร โคกคังนี้

สมรรถวิสัยที่ครู ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์วิทยาลัยครูเห็นว่าจำเป็นมาก สำหรับครูประถมศึกษา คือ

1. กำนชุมชนและสิ่งแวดลอม เป็นค้ำที่ครูจะตองมีความรู้ความเข้าใจที่สามารถประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนนำเอาปัญหาของชุมชนและสิ่งแวดลอมนั้นมาให้เด็กได้ศึกษา
2. กำนหลักสูตรและสื่อการเรียน เป็นค้ำที่ครูจะตองรู้รายละเอียดเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรูตามหลักสูตร สามารถหาสื่อการเรียนที่เหมาะสมแก่สมรรถภาพของ เด็กแต่ละอายุและแต่ละทองถิ่น
3. กำนตัวเด็ก เป็นค้ำที่ครูจะตองเข้าใจจิตวิทยา ทั้งในค้ำนการเจริญเติบโต และการเรียนรู ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่มีแก่เด็กในวัยเข้าเรียนประถมศึกษา
4. กำนโรงเรียน เป็นค้ำที่ครูจะตองเข้าใจว่าโรงเรียนเป็นสังคม โรงเรียนเป็นที่จัดกิจกรรมให้เกิดมวลประสมการต่าง ๆ ในตัวเด็ก โรงเรียนจะตองมีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็ก

5. **กานัตัวครู** เป็นคานัที่ครูจะตองฝึกฝน ปรับปรุงตัวครู เพื่อให้เป็นครูที่ดี เพราะเด็กจะเลียนแบบอยางทั้งในคานัลักษณะท่าทาง อุปนิสัยใจคอ และกริยามารยาท

6. **กานการปฏิบัติการสอน** เป็นคานัที่ครูจะตองจัดกิจกรรมการเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวเด็กทุกกลุ่มวิชา และมวลประสมการณั นันัก็คืครูตองสอนเป็นหลายอยาง

7. **กานการประเมินผล** เป็นคานัที่ครูจะตองมีทักษะในการประเมินผลกิจกรรมการเรียนของนักเรียนและการสอนของตัวครูเอง โดยเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตรเพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน

สำหรับต่างประเทศนั้น ก็มีการกำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีไว้คล้ายคลึงกับของไทย เช่น

กิบสัน อาร์ โอลิเวอร์ และ ฮันท์ ซี ฮาโรลด์ (Gibson R, Oliver and Hunt C. Harold 1965: 243) มีความเห็นว่า ครูที่มีความสำเร็จในการทำงานหรือเป็นครูที่ดีได้ ต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ รวม 14 ลักษณะคือ

ก. ความรู้ (Knowledge)

1. มีความรู้ในคานัวัฒนธรรมและตนเองมีวัฒนธรรม
2. รู้เรื่องการสอนเป็นอยางดี และเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในสายวิชาของตน
3. มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และพัฒนาการของการเรียนรู้
4. มีความรู้ในการปฏิบัติงานครู ได้แก่การมีเทคนิคการสอนแบบตาง ๆ

ข. ทักษะ (skills)

1. มีทักษะในการใช้ภาษา ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด ทำให้เด็กเข้าใจงาย
2. มีทักษะในการเข้ากับคนอื่นและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

3. มีทักษะในการค้นคว้าวิจัย เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมและหาทางแก้ปัญหาอย่างถูกต้องหลักวิชาและตรงกับข้อเท็จจริง
4. มีนิสัยรักงานครู

ค. ความสนใจ (Interest)

1. สนใจนักเรียน
2. สนใจวิชาที่ต้องสอนทุกวิชา
3. สนใจที่จะสอน
4. สนใจโรงเรียนและชุมชนอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียน
5. สนใจที่จะร่วมมือกับเพื่อนร่วมอาชีพครู
6. สนใจที่จะพัฒนาวิชาชีพครูให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ในมลรัฐแมริแลนด์ (Maryland) สหรัฐอเมริกา ได้มีการออกระเบียบข้อบังคับของสมาคมครูเกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถของครู (The Characteristics of the Competent Teacher in Har Ford Country) สำหรับประเมินผลการทำงานของครู มี 6 ประการคือ (A Statement of the Harford Country Teachers' Association Bel Air, Maryland 1973: 130-132)

1. บุคลิกภาพ เช่น ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ เชื่อมั่นในตนเอง รู้จักกาลเทศะ เข้ากับคนได้ทุกลักษณะ เป็นต้น
2. การปฏิบัติงาน เช่น ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตรงเวลาเสมอ สอนเด็กและปกครองชั้นได้ดี รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลดี ตรวจงานสม่ำเสมอ รู้จักใช้ประโยชน์จากบุคคลในวงงานของตน เป็นต้น
3. การสอน เช่น เตรียมงานสอนประจำวันสม่ำเสมอ สอนนักเรียนให้เข้ากับชีวิตประจำวัน สอนให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเอง มีเสียงดังฟังชัด ใช้ภาษาถูกต้อง เป็นต้น
4. ความรับผิดชอบในอาชีพ เช่น มีความสัมพันธ์กับนักเรียนใน坎จริยธรรมเป็นอย่างดี ภูมิใจในอาชีพครู เอาใจใส่ต่อการพัฒนาการของเด็กเสมอ ซื่อสัตย์ต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร เคารพต่อเสียงส่วนมาก เป็นต้น

5. การแสวงหาความรู้ เช่น มีความเป็นเลิศในสาขาวิชาการ
 ของตน มีใจไปหาความรู้ต่อเนื่องตลอดเวลา เขาใจจิตวิทยาการเรียนรู้ ศึกษาจุดประสงค์
 ของวิชาที่สอนให้เข้าใจได้ เป็นต้น

6. ความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น เข้าใจปัญหาของท้องถิ่นที่ รู้จักหน้าที่
 ของพลเมืองที่ดี เข้าใจส่วนบกพร่องของโรงเรียนเกี่ยวกับชุมชน เคารพความเห็นของชุมชน
 ติดต่อชุมชนสม่ำเสมอและให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับการเรียน เป็นต้น

เจมส์ อี ไวแกนค์ (James E. Weigand 1977: 6) กล่าวถึงทักษะ
 พื้นฐาน 7 อย่างที่จะส่งเสริมสมรรถภาพในการเป็นครูคือ

1. ทักษะในการประเมินลำดับขั้นพัฒนาการสติปัญญาของเด็ก
2. ทักษะในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. ทักษะในการเสริมแรงจิตใจ
4. ทักษะในการจัดลำดับขั้นการสอน
5. ทักษะในการใช้คำถาม
6. ทักษะในการวัดและการประเมินผล
7. ทักษะในค่านิยมมนุษยสัมพันธ์

จะเห็นได้ว่าสมรรถภาพของครูทั้งของไทยและของต่างประเทศนั้นมี
 ลักษณะคล้ายคลึงกัน คือจะครอบคลุมในเรื่อง คุณลักษณะส่วนตัวของครู เรื่องการสอน
 เรื่องการอบรมแนะแนว และเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพของครู

มาณฑิ ภาสิทธิไลธรรม (2520. 64-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถภาพของ
 ครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการ ในจังหวัดสกลนครและนครพนม โดยให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง
 และผู้บริหารการศึกษา ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถภาพครู จำนวน 65 สมรรถภาพ
 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มต้องการสมรรถภาพครูประถมศึกษาในระดับต้องการมาก
 หรือต้องการมากที่สุด กลุ่มนักเรียนมีความต้องการแตกต่างกับกลุ่มครู ผู้ปกครองและผู้บริหาร
 การศึกษาในสมรรถภาพครูด้านการสอน สมรรถภาพครูด้านการแนะแนว และปกครองชั้นเรียน

สมรรถภาพครูด้านการเป็นผู้นำและสมรรถภาพครูด้านมนุษยสัมพันธ์ของครูประถมศึกษา ส่วนสมรรถภาพครูด้านวิชาการนั้น กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ทวงคำ ขวาคำ (2524: จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสอดคล้องระหว่าง สมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด เชียงรายกับสมรรถภาพที่คาดหวังตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2524 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด เทศบาล และสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัด เชียงราย จำนวน 366 คน โดยใช้แบบสำรวจ คุณลักษณะครูประถมศึกษาที่คณะวิจัยที่ 1 ของโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูได้ วิเคราะห์ไว้แล้ว ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มี 3 หมวดคือ หมวดความรู้ ในเนื้อหาวิชากลุ่มต่าง ๆ และความรู้ในทางวิชาชีพครู หมวดทักษะด้านการเรียนการสอน และหมวดคุณลักษณะและทัศนคติ ผลการวิจัยพบว่า ตามความเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัด เชียงราย เห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพด้านคุณลักษณะและทัศนคติเพียงพอ แต่ ยอมรับว่า สมรรถภาพด้านความรู้และทักษะยังไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถภาพด้านความรู้และทักษะ ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไม่เพียงพอมากเป็นอันดับหนึ่ง

วีระพล อารวรณ (2527: จ-ข) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับ สมรรถภาพของตนเองของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือครู ผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 372 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร รับรู้ว่าคุณลักษณะที่มี สมรรถภาพด้านคุณลักษณะอยู่ในเกณฑ์มากทุกข้อที่เป็นคำถาม 12 ข้อ สมรรถภาพด้านความรู้ ครูรับรู้ว่าคุณลักษณะมีสมรรถภาพทางด้านนี้อยู่ในเกณฑ์มาก 59 ข้อ อยู่ในเกณฑ์น้อย 18 ข้อ และไม่มีสมรรถภาพอยู่ในเกณฑ์ไม่มี เกณฑ์น้อยที่สุดและเกณฑ์มากที่สุด สำหรับสมรรถภาพ ที่อยู่ในเกณฑ์น้อย เรียงลำดับตามแต่ละกลุ่มประสมการดังนี้คือ ความรู้ในเนื้อหาวิชากลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ ความรู้ในเนื้อหาวิชากลุ่มทักษะ ความรู้ในเนื้อหาวิชากลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย ความรู้ในเนื้อหาวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ความรู้ทางคาน ชุรการและเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ความรู้ทางด้านการวัดผลและประเมินผล

ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี ครูรับรู้ว่าคุณเองมีสมรรถภาพทางด้านนี้อยู่ในเกณฑ์มาก 55 ข้อ อยู่ในเกณฑ์น้อย 11 ข้อ และไม่มีสมรรถภาพอยู่ในเกณฑ์ไม่มี เกณฑ์น้อยที่สุด และเกณฑ์มากที่สุด สำหรับสมรรถภาพที่มีอยู่ในเกณฑ์น้อย เรียงลำดับตามแต่ละกลุ่มประสบการณ์ดังนี้ เทคนิคการสอนวิชาเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย การศึกษาชุมชน เทคนิคการสอนทั่วไป เทคนิคการสอนวิชาเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การพัฒนาโรงเรียน การวางแผน และดำเนินงานโครงการ ทักษะความเป็นผู้นำ

2. กลุ่มครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และกลุ่มครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพของตนเองแตกต่างกัน
3. กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพของตนเองแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูประถมศึกษาโดยเฉพาะ คือ

โครงการที่ 1 เรื่อง "การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521" สรุปผลการวิจัยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูได้ ดังนี้ (โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู รายงานการวิจัยคณะที่ 1 2523: 346)

1. สมรรถภาพของครูประถมศึกษา ที่วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 จำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะในการสอน และด้านคุณลักษณะและทัศนคติ หมายความว่า ครูประถมศึกษาควรมีความรู้พอที่จะสอน เนื้อหาสาระตามวิชา และกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์ทั้งสี่กลุ่มได้ มีทักษะในการจัดกิจกรรม และการสอนในแบบต่าง ๆ ได้ตามหลักสูตร และมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนเด็กและวิชาชีพครู
2. สมรรถภาพที่คาดหวังจากผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครู จำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน เช่นเดียวกัน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะในการสอน และด้านคุณลักษณะและทัศนคติ หมายความว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการฝึกหัดครู แต่ละหลักสูตร จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จากรายวิชาในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป กลุ่มวิชาชีพครู

และกลุ่มวิชาเฉพาะ (วิชาเอกประถมศึกษา) มีทักษะในการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากกลุ่มวิชาชีพครู และ/หรือวิชาเฉพาะ กับมีคุณลักษณะและทัศนคติที่ดีเหมาะสมกับการเป็นครู จากการเรียนการสอนในทุกกลุ่มวิชา

โครงการที่ 3 เรื่อง "การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู ปีการศึกษา 2518-2521 ที่สอนในระดับประถมศึกษา" สรุปผลการวิจัยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถภาพของครู โค้ดดังนี้ (โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู รายงานการวิจัย คณะที่ 3 2523: ง-ด)

ด้านความรู้ พบว่า หมวดวิชาพื้นฐาน วิชาการศึกษาและวิชาเฉพาะ ส่วนใหญ่มีประโยชน์มาก ส่วนวิชาที่มีประโยชน์น้อย เช่น คณิตศาสตร์ สถิติ เคมี ชีววิทยา การปกครองและการเมือง กฎหมายการศึกษา ภาษาอังกฤษ วายน้ำ วิเคราะห์วรรณกรรม ปัจจุบัน เป็นต้น วิชาที่ครูต้องชวนขยายเพิ่มเติมเพื่อการสอน ป.1 - ป.2 ได้แก่ วิชาศิลปะสำหรับเด็ก คนตรีพื้นเมือง นิทานสำหรับเด็ก นาฏศิลป์ วิธีสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ และการสร้างแบบเรียนระดับประถมและจริยศึกษา

ด้านการสอน พบว่า ในเรื่องพฤติกรรมการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การยกตัวอย่างประกอบการสอน การจัดเนื้อหา การเสนอเนื้อหา เป็นต้น เรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ในด้านความเหมาะสมทั้งอุปกรณ์ก่อนนักเรียน ต่อเวลา ต่อเนื้อเรื่อง ความเป็นรูปแบบ และการสร้างอุปกรณ์จากวัสดุในท้องถิ่น เรื่องการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เช่น ความเป็นมิตรกับนักเรียน การส่งเสริม การแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การรวมกิจกรรม เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยของต่างประเทศเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูนั้น ก็มีหลายงานวิจัย เช่น

ค.ศ. 1967 บิดเคิล (Biddle 1967: 346-347) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูโดยสรุปจากการศึกษาคนควาและทดลองของนักการศึกษาที่สำคัญหลายท่าน พบว่าคุณลักษณะที่ดีของครูแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านการปฏิบัติงานของครู เช่น การเตรียมการสอน

2. ค่านิยมคุณลักษณะของครู เช่น การควบคุมอารมณ์ ความมั่นคง
สมาธิเสมอ

3. ค่านิยมพฤติกรรมในการสอน เช่น การอภิปราย การถามปัญหา
และการยกย่องชมเชยนักเรียน

ในปี ค.ศ. 1975 โทมัส อาร์ วอร์ทูบา และ เพนนี แอด ไรท์ (Thomas R. Wortuba and Penny L. Wright 1975: 653-661) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตมหาวิทยาลัย ซานดิเอโก (San Diego University) ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ ได้แก่

1. มีความรู้กว้างขวาง ถูกต้องทันสมัยและรู้อย่างแท้จริง
2. ส่งเสริมนิสิตให้แสดงความคิดเห็น
3. กระตือรือร้นในวิชาที่สอน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม
5. อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน
6. ชอบช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
7. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
8. มีความยุติธรรม
9. มีความสนใจและอยากจะสอน

สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ได้แก่

1. วิธีสอน
2. อุปกรณ์การสอน
3. บุคลิกภาพ
4. บรรยากาศในชั้นเรียน
5. ทศนคติของอาจารย์ต่อนิสิต
6. ทศนคติของอาจารย์ต่อวิชา

คณะกรรมการการศึกษา (Members of the Education Profession)
ของสหรัฐอเมริกา ได้ทำการศึกษาครูประณตศึกษาในฐานะผู้เรียน เพื่อที่จะจัดโครงการต่างๆ

เพื่อพัฒนาสมรรถภาพครู ได้สรุปลักษณะที่ครูประถมศึกษาต้องการไว้ 8 ประการ ดังนี้
(อ้างอิงใน Margaret M. Bierly and David C. Berliner 1982: 37-40)

1. ความต้องการมีความชำนาญในการสอนและสอนแบบรูปธรรม คือ ครูผู้สอนทั้งหลายต้องการที่จะได้รับการฝึกฝนอบรมจากผู้มีประสบการณ์ในการที่จะใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีลักษณะต่าง ๆ โดยเน้นการสอนแบบรูปธรรม คือสามารถนำไปใช้ได้จริง ๆ กับสภาพห้องเรียน
2. ความต้องการในการสอนที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว คือครูทั้งหลายต้องการให้มีการสอนหรืออบรมในลักษณะที่แตกต่างกันตามความแตกต่างแต่ละบุคคล เช่นในเรื่องวิธีสอน เวลา สถานที่และขั้นตอนของการเรียนรู้
3. ความต้องการในการขยายเวลาการฝึกปฏิบัติหรืออบรมในสิ่งที่ได้เรียนรู้ คือครูทั้งหลายมีความเห็นว่า การที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูนั้นต้องใช้เวลาพอสมควร ไม่ใช้การฝึกอบรมเพียงครั้งเดียวเท่านั้น
4. ความต้องการในการประยุกต์วิธีสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชั้นเรียน คือครูต้องการวิธีการ เทคนิคใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในห้องเรียน รวมทั้งวิธีการประดิษฐ์วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีในห้องเรียน
5. ความต้องการผู้ให้คำแนะนำเพื่อคอยแนะนำคือครูทั้งหลายต้องการผู้ที่คอยแนะนำวิธีสอน รวมทั้งเทคนิคใหม่ ๆ ให้พวกเขา
6. ความต้องการในการได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน คือพวกครูทั้งหลายมีความเห็นว่า การทำงานที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาครูทั้งหน่วยงานมิใช่ครูคนใดคนหนึ่ง
7. ความต้องการที่จะให้ครูเป็นครูค้ำย้านัก คือครูทั้งหลายมีความเห็นว่าผู้ที่เป็นครูนั้นควรจะมีสำนึกในความเป็นครูค้ำยตนเอง มีใจรักในอาชีพครู
8. ความต้องการในการมีความเลื่อมใสในวิชาชีพ คือ ความต้องการให้ครูทั้งหลายมีความกระตือรือร้น และแรงจูงใจในการทำงาน เป็นผู้ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

ภูมิหลังของครู

บุคคลแต่ละคนย่อมมีภูมิหลัง (Backgrounds) แยกต่างหากกัน ซึ่งมักจะส่งผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรม ทัศนคติที่ต่างต่าง ๆ แยกต่างหากกัน ดังเช่น อานนท์ อากาภิรม (2517: 150) กล่าวว่า "ครูยุคครูที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน คือ ครูยุคครูที่ยากจน ครูยุคครูชั้นกลาง และครูยุคครูชั้นสูงจะมีวิถีการยอมรับเลี้ยงดูบุตรต่างกันออกไป" นอกจากนี้ แฟรงเคิล (Frankel 1962: 174-179) ได้ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนในระดัมนิยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ซากเรียนน้อย ทำผิดวินัยมาก มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย ซึ่งการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ สวัสดิ์ บันเทิงสุข (2510: 247) ซึ่งทำการสำรวจข้อเท็จจริงและสภาพทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนักเรียนและศึกษาว่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของนักเรียนอย่างไรบ้าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสาธิตวิทยาสัยวิชาการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่างกัน จะมีปัญหาในเรื่องการเรียนต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำประสบปัญหาเรื่องการเรียนโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้สูงกว่า และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างประสบปัญหาเรื่องเรียนมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522: 87) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก พบว่า บุคคลที่อยู่ในระดับรายได้และระดับการศึกษาต่างกันจะมีกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาให้ลูก เกิดการเรียนรู้แตกต่างกัน และบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกมีระดับแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่าภูมิหลังจะมีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกของพฤติกรรม ซึ่งน่าจะมีผลถึงสมรรถภาพในการปฏิบัติงานด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาภูมิหลังด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่าภูมิหลังด้านดังกล่าว น่าจะส่งผลให้ครูมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ แยกต่าง

กัน ทั้งเช่น

ในค่านเทศ เทศชายและเทศหญิงต่างก็มีลักษณะประจำตัวของตนโดย เฉพาะ ซึ่งแต่ละเทศก็มีความแตกต่างกัน เช่น ในค่านจิตใจเทศหญิงมีความอ่อนไหวและละเอียดอ่อน กว่าเทศชาย (สุภนิศย์ วัฒนธรรม 2518: 102) นอกจากนี้ความแตกต่างทางค่านเทศยังส่ง ผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในค่านความคิดเห็น (สุชา จันทรเอม 2511: 46) ซึ่งจะส่ง ผลให้เทศชายและเทศหญิงมีพฤติกรรมต่างกัน เช่น เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เทศชาย ส่วนใหญ่จะมีความอดทน และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าเทศหญิง

ในค่านอายุ บุคคลในแต่ละกลุ่มอายุย่อมมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ทั้งเช่น วัยเด็กหรือช่วงวัยที่ยังมีอายุน้อย คนเราก็มักมีความสัมพันธ์อยู่แต่ในครอบครัว เป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีอายุมากขึ้นเข้าสู่วัยรุ่นก็เริ่มมีความสัมพันธ์กับบุคคลนอกบ้าน และสถาบันทางสังคม เมื่อ อายุถึงวัยผู้ใหญ่ชีวิตส่วนใหญ่ก็สัมพันธ์อยู่กับชุมชนและสังคม เมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยชรา ก็กลับ มามีชีวิตเพื่อการพักผ่อน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าคนเราในแต่ละช่วงอายุนั้น มีแบบแผนพฤติกรรม เป็นของตัวเองแตกต่างกันไป (สุภนิศย์ วัฒนธรรม 2518: 103)

ในค่านสถานภาพทางเศรษฐกิจ จากงานวิจัยส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าสถานภาพ ทางเศรษฐกิจจะมีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนของบุคคลค่อนข้างต่าง ๆ เป็นอย่างมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของครู

ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต (2523: ข-ค) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิภาพในการสอนกับภูมิหลังของครู" โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูและนักเรียนที่สอนและ เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2522 ภาคเรียนที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,286 คน (เป็นครู 300 คน นักเรียน 1,986 คน) ผลการวิจัยพบว่า

1. อายุของครู ประสบการณ์ (จำนวนปี) ในการสอน ความรักในอาชีพครู มีความสัมพันธ์กับผลประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยครูประเมินตนเอง ส่วนเพศของครู วุฒิต่างทางการศึกษา การได้ผ่านการอบรมในวิชาที่สอน และการสอนตรงตามวิชาเอกโทที่ เรียนมาของครูนั้น ยังไม่มีหลักฐานพอที่จะสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับผลประเมินประสิทธิภาพ การสอนโดยครูประเมินตนเอง

2. ยังไม่มีหลักฐานพอที่จะสรุปได้ว่า ภูมิหลังของครูทั้ง 7 อย่าง มีความสัมพันธ์กับผลประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งประเมินโดยนักเรียน

สมหวัง พิชยานุวัฒน์ และคณะ (2523: 14-17) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การสำรวจภูมิหลังและคุณภาพของครูในอำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี" โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล และ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 379 คน ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีเพศ รัศมีการศึกษา และสังกัดหน่วยงานต่างกัน รายงานตนเองว่ามีคุณภาพในการประกอบอาชีพ ครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีคุณภาพในการ ประกอบอาชีพครูต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 13 ปี มีคุณภาพสูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปี หรือต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

กรัชย์ เสงพานิช (2528: ๑) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสอน ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 จำนวน 346 คน ผลการวิจัยใน ส่วนที่เกี่ยวกับภูมิหลังของครูพบว่า

1. ครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษา และ สถานภาพทาง เศรษฐกิจต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านเทคนิคการสอน ด้านคุณธรรม และด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี มีพฤติกรรมการสอนทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าครูทุกกลุ่มอายุ และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านเทคนิคการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 11-15 ปี มีพฤติกรรมใน ด้านนี้สูงกว่าทุก ๆ กลุ่มประสบการณ์ในการสอน ส่วนครูที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านวิชาการ และด้านเทคนิคการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจดี มีพฤติกรรมการสอนในด้านนี้สูงกว่าครูที่มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจรองลงมา นอกนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนเฉลี่ยรวมทุกด้าน พบว่า ครูที่มี อายุต่างกันมีพฤติกรรมการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มี อายุช่วง 30-39 ปี มีพฤติกรรมการสอนรวมสูงกว่าครูทุก ๆ กลุ่มอายุ และครูที่มีเพศ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษา และสถานภาพทาง เศรษฐกิจต่างกันมีพฤติกรรม การสอนไม่แตกต่างกัน